

Forslag til ”Målsætninger for fritidshjem og KKFO´er 2009”

revideret efter høringsrunde

De ændringer høringsrunden har givet anledning til er markeret med **gul baggrund**.

Det sidste høringssvar der ikke er indarbejdet i opsamlingen er markeret med **turkis baggrund**

Forord

Udarbejdes efter Børne- og Ungdomsudvalgets godkendelse af forslaget.

Indhold

GRUNDLAGET FOR ARBEJDET I FRITIDSHJEM OG KKFO´ER	4
FRITIDSTILBUD I KØBENHAVNS KOMMUNE.....	4
BØRNEENS SITUATION I SAMFUNDET.....	4
VÆRDIGRUNDLAG.....	5
FRITIDSHJEM OG KKFO´ERS FORMÅL OG VISION	6
FORMÅL MED FRITIDSHJEM OG KKFO´ER.....	6
VISION.....	6
MANGFOLDIGT BØRNEMILJØ - GENSIDIG INTEGRATION	8
INKLUDERENDE BØRNEMILJØ	9
DEMOKRATISK DANNEELSE	10
SAMMENHÆNG I BARNETS LIV	11
BARNETS SUNDHED OG TRIVSEL I HVERDAGEN	12
BARNETS ALSIDIGE UDVIKLING	14
SAMARBEJDET MED FORÆLDRENE	15
FRITIDSPÆDAGOGISK UDVIKLING OG KVALITET	16
BØRN OG MEDIER	17

Grundlaget for arbejdet i fritidshjem og KKFO'er

Målsætningerne er en samlende ramme, der forbinder FN's børnekonvention over Dagtilbudsloven, til Københavns Kommunes værdigrundlag og Børne- og Ungepolitik.

Målsætningerne er et arbejdsredskab for fritidsinstitutionernes personale og Børne- og Ungdomsforvaltningen og dermed et udgangspunkt i forhold til udarbejdelsen af institutionernes udviklingsplaner/mål- og indholdsbeskrivelser, samt børnemiljøvurdering. Målsætningerne kan endvidere ansues som Københavns Kommunes forventningsafstemning med forældrene om kvaliteten og servicen i deres børns i fritidstilbud.

Målsætningerne gælder for den enkelte fritidsinstitution, men vægtningen af de enkelte opgaver kan variere i forhold til den enkelte fritidsinstitutionens målgruppe og lokalområde. Arbejdet med målsætningerne skal tage hensyn til børnenes alder, modenhed og deres kultur, sprog og sociale forhold, som kan være meget for forskellige fra bydel til bydel.

Fritidstilbud i Københavns Kommune

Københavns Kommune har to forskellige institutionstilbud til børn fra børnehaveklassen til og med indskolingen:

1. Kommunale og selvejende fritidshjem, som er etableret i henhold til Dagtilbudsloven med selvstændig ledelse, bestyrelse og forældrebestyrelse.
2. KKFO, Københavns Kommunes Fritidsordning, som er etableret i henhold til folkeskoleloven. KKFO'en er en integreret del af skolen beliggende på eller ved skolen med skolens leder som overordnet leder og KKFO-lederen som en del af skolens ledelse. Forældrerådet for KKFO'en har rådgivende kompetence, og skolebestyrelsen er fælles bestyrelse for KKFO og skole.

Arbejdstidsaftaler, det overenskomstmæssige og pædagogiske grundlag er fælles for KKFO og fritidshjem. Forskellen på de to institutionstyper er det lovmæssige tilhørsforhold og de organisatoriske vilkår.

I forhold til det lovmæssige tilhørsforhold betyder det, at fritidshjem er omfattet af Dagtilbudslovens krav om udarbejdelse af en børnemiljøvurdering, mens KKFO'er er omfattet af Folkeskolelovens krav om en undervisningsmiljøvurdering **og af Styrelsesvedtægten for folkeskolen i Københavns Kommune**. Derudover er KKFO'er med start fra skoleåret 2009/2010 forpligtet til at udarbejde en mål- og indholdsbeskrivelse, der indholdsmæssigt fastsættes af undervisningsministeren.

Børnenes situation i samfundet

Samfundet er præget af hastige forandringer, hvad angår teknologi, viden, information, normer og mellemmenneskelige relationsformer. København har gennem de seneste årtier udviklet fra en forholdsvis provensiel by til en stadig mere international storby med alle de forandringer en sådan udvikling indebærer i forhold til kulturelle og sociale udtryk og forskelle. Det betyder, at børn i dag i stadig stigende grad må forholde sig til en kompleks verden, der kan være vanskelig orientere sig i og forholde sig til både følelses- og forståelsesmæssigt.

Alt dette stiller store krav til børns evner til at håndtere liv og udvikling og til at fastholde deres egen nysgerrighed, initiativ, handlelyst og evnen til fordybelse. De mange tilbud, indtryk og valgmuligheder det giver, kan være en berigelse. Men de mange tilbud kan også føre til forvirring, frustration, magtesløshed og rodløshed.

Det er ikke på forhånd givet, hvilke valg der træffes, eller hvornår de træffes. Identitet er ikke en på forhånd givet størrelse. Identitet skabes, formes og forhandles gennem et samspil med omgivelserne.

De Københavnske fritidstilbud sikrer børnene en tryk base og styrker barnets evner til at skabe sammenhæng mellem på den ene side barnets egne håb, drømme og formåen og på den anden side håndteringen af de samfundsmæssige udfordringer og muligheder.

Værdigrundlag

Arbejdet i fritidsinstitutionerne tager afsæt i Københavns Kommunes værdigrundlag med de fire kerneværdier: respekt, ligeværd, dialog og tillid. Med tanke på værdierne skal personalet med en anerkendende pædagogik møde børn med respekt for deres forskelligheder. Ligeværdigheden kommer til udtryk ved, at alle børn anerkendes for deres individuelle behov og på lige fod tilgodeses i planlægningen og udfoldelsen af aktiviteter i fritidsinstitutionen. Gennem dialog skal sikres medbestemmelse og medindflydelse på et grundlag, der er præget af gensidig tillid mellem børn, forældre og det pædagogiske personale.

Fritidshjem og KKFO'ers formål og vision

Fritidsinstitutionerne er en del af Københavns Kommunes samlede indsats på børne- og ungeområdet. Målsætningerne skal give fritidsinstitutionerne mulighed for at rette fokuserede indsatser mod børns behov, udvikling og læring i alderen 5-9 år og deres særlige udfordringer.

Formål med fritidshjem og KKFO'er

Fritidsinstitutionernes overordnede formål er at sikre, at børn har et fysisk, psykisk og æstetisk børnemiljø, som fremmer deres trivsel, sundhed, udvikling og læring.

Det pædagogiske arbejde i fritidsinstitutioner skal igangsætte relevante inden- og udendørsaktiviteter og understøtte børnenes selvvalgte aktiviteter **og relationer** – og dermed bidrage til, at børnene bliver selvhjulpne og udvikler sig socialt. Herunder skal fritidsinstitutionerne være særlig opmærksomme på at involvere og aktivere børn, der har brug for en særlig indsats på det personlige sproglige eller sociale område.

Alle fritidsinstitutioner skal bygge på demokratiske værdier og medvirke til integration i det danske samfund. Det indebærer, at hovedsproget i fritidsinstitutionen er dansk, at børnene introduceres til demokratiske værdier, samt at børnene medinddrages. Fritidsinstitutioner skal således lytte til børnene og tage børnene alvorligt og herigennem understøtte, at børnene udvikler selvstændighed, lærer at tage medansvar, samarbejder og kan indgå i forpligtende fællesskaber.

Børnenes sproglige udvikling er afgørende for deres muligheder for at begå sig i skoletiden og på sigt i livet. Fritidsinstitutioner skal derfor understøtte og stimulere børnenes fortsatte sproglige udvikling via forskellige aktiviteter, udfordringer og udtryksformer.

Børnenes skal via fritidsinstitutionens aktiviteter opnå mulighed for og erfaringer med forskellige former for fysisk udfoldelse og kropslige udtryksformer. Herunder er det vigtigt, at fritidsinstitutionen fremmer og understøtter børnenes kendskab til en sund livsstil.

Fritidsinstitutionerne skal understøtte børnenes viden om og kendskab til naturen, så børnene opnår en forståelse af naturen og miljøet, der kan understøtte en læringsproces i forlængelse af skolens naturfag.

Fritidsinstitutionerne skal understøtte børns læring i skolen, hvilket blandt andet indebærer at give børn mulighed for lektielæsning. Derudover skal fritidsinstitutioner bidrage til at overgange mellem skole og fritidsinstitution bliver så harmoniske som muligt og fremme børnenes kendskab til og samspil med andre typer fritids-, idræts- og kulturtilbud.

Vision

Københavns Kommune har en vision om, at fritidsinstitutionerne er en synlig del af lokalsamfundet, der i kraft af deres åbenhed, nytænkning og kvalitet er et uomgængeligt aktiv i kommunens institutionstilbud. Det skal være svært, at sige nej tak til tilbuddet.

Personalet skal med interesse, engagement og høj faglig kvalitet bidrage til, at børnene trives og sikres så gode muligheder for at udvikle fysiske, personlige og sociale færdigheder, at alle børn i

deres voksenliv vil anse tiden i fritidsinstitutionen for at have været *afgørende* for deres videre livsforløb.

Afgørende, fordi fritidsinstitutionerne, **udover at være en selvstændig arena i børns liv også** er bindeled, der bygger bro mellem børns forskellige arenaer og skaber harmoni, sammenhæng og helhed for det enkelte barns oplevelse af overgangen fra den ene arena til den anden.

Afgørende, fordi fritidsinstitutionerne tilbyder et rum for udvikling, hvor børn og forældre møder et spændende børnemiljø præget af livskvalitet, fællesskab, udfordringer og udviklingsmuligheder. Derudover skal fritidsinstitutionens udviklingsrum være præget af, at børn har oplevelsen af at høre til et fællesskab, hvor de har mulighed for indflydelse, og hvor man lytter, anerkender og tager hensyn til hinanden.

På den baggrund opstilles **9** overordnede målsætninger, som udfoldes i det følgende:

- Mangfoldigt børnemiljø – gensidig integration
- Inkluderende børnemiljø
- Demokratisk dannelse
- Sammenhængende overgange
- Barnets trivsel i hverdagen
- Barnets alsidige udvikling
- Forældresamarbejde
- Fritidspædagogisk udvikling og kvalitet
- **Børn og medier**

Mangfoldigt børnemiljø - gensidig integration

Integrationsarbejdet i fritidsinstitutionen omhandler alle børn og forældre, idet integration bygger på gensidighed. Det vil sige, at etnisk danske familier og familier fra etniske minoriteter (slet foregående) **at alle familier uanset etnisk, kulturel, religiøs eller politisk orientering** respekterer hinandens forskelligheder og kan inspirere hinanden kulturelt. Integration er en dynamisk proces, hvor nye kulturer skabes.

Med udgangspunkt i en anerkendende tilgang skal fritidsinstitutionen sikre, at alle børn uanset etnisk, socialt og kulturelt tilhørsforhold skaber og indgår i fritidsinstitutionens fællesskaber, aktiviteter og processer.

Fritidsinstitutionen skal arbejde bevidst og målrettet på at skabe et positivt kulturmøde præget af gensidig tolerance, respekt og ligeværd. Fritidsinstitutionens virke bygger på en flerkulturel forståelse, og institutionen inddrager børnenes forskellige sproglige, sociale og kulturelle baggrunde i hverdagen. Fritidsinstitutionen skal også understøtte udviklingen af et mangfoldigt børnemiljø, der er kendetegnet af, at børnene leger, knytter venskaber og deltager i fritidsinstitutionens aktiviteter på tværs af etniske, sociale og kulturelle grupperinger

Fritidsinstitutionen skal understøtte børnenes sproglige udvikling, herunder dansksproglige udvikling gennem samtale, leg og et generelt sprogligt stimulerende miljø. Dette skal ske for at sikre, at alle børn tilegner sig de sproglige kompetencer, der er nødvendige for at kunne indgå i forskellige sammenhænge i samfundet, herunder skolen og dens aktiviteter.

Fritidsinstitutionen skal være et sted, hvor forskellighed ses som en ressource. Derfor skal børnenes og forældrenes forskellige sprog, sociale og kulturelle baggrund ses som en ressource.

Det betyder, at fritidsinstitutionen skal

- Inddrage og synliggøre børnenes forskellige sproglige, etniske og kulturelle baggrunde i institutionen fysiske udtryk, samt i de aktiviteter og sociale arrangementer der finder sted i institutionen.
- Støtte børnene i at skabe tætte kontakter og venskaber samt indgå i fællesskaber på tværs af sproglige, etniske, sociale og kulturelle baggrunde
- Understøtte alle børns sproglige udvikling, herunder den dansksproglige udvikling.
- Tilstræbe at personalegruppen i fritidshjemmet afspejler børnegruppens mangfoldige etniske sammensætning.
- Værdsætte og inddrage alle forældres formelle og uformelle deltagelse i fritidsinstitutionens liv.
- Benytte sig af tolkning og oversættelse når der er behov for det
- Give børn viden og erfaringer om dansk kulturs og andre kulturers værdier, historie, traditioner og højtidere, samt understøtte børns nysgerrighed herom

Inkluderende børnemiljø

Fritidsinstitutionen skal være et udviklingsrum, hvor alle børn får muligheder for at udvikle sig og være en del af et socialt fællesskab. Med udgangspunkt i en anerkendende **tilgang** skal fritidsinstitutionen sikre, at alle børn inkluderes og er en del af institutionens fællesskaber.

Inklusion handler om at skabe åbne og udviklingsorienterede miljøer for børn, hvor børn sikres faglig, personlig og social udvikling. Alle børn skal være aktive deltagere i hverdagslivets forskellige fællesskaber og dermed blive set, anerkendt og værdsat, som de unikke personer, de er.

På den måde skabes grundlaget for, at de enkelte børn får udnyttet og udviklet deres viden, kompetencer og ressourcer og dermed deres aktuelle og fremtidige handle- og valgmuligheder.

Arbejdet med inklusion skal sikre, at alle børn har adgang til miljøer, hvor de opnår faglig og social udvikling. Børn med særlige behov skal reelt inkluderes i sociale fællesskaber. De skal forblive ligeværdige medlemmer af fællesskabet, samtidig med at deres særlige behov imødekommes.

De inkluderende tiltag skal altid tage udgangspunkt i barnets trivsel og muligheder. Derfor skal **den pædagogiske medarbejder** møde barnet dér, hvor han eller hun er, ud fra den enkeltes forskellighed og integritet. Der skal være fokus på at inddrage børn og deres forældre i deres udviklingsmål, med respekt for den enkeltes kompetencer og ressourcer og måder at tilegne sig læring. For at det lykkes er det vigtigt med et godt forældresamarbejde, fordi hjemmet er barnets primære arena.

Inklusion er et udtryk for en relationsorienteret forståelse af menneskelig udvikling. Derfor er inklusion et begreb, der skal udvikles konkret i samarbejdet blandt kollegaer – med høj grad af deltagelse, fælles forståelse og medejerskab.

Der skal udvikles forskellige pædagogiske metoder for forskellige typer af børn med særlige behov. Barnet skal ses i dets kontekst og derfor skal der være fokus på et tværfagligt samarbejde. Her menes blandt andet et samarbejde med lærere, børnehaveklasseledere og pædagoger i børnehaverne.

Det betyder, at fritidsinstitutionen skal

- Støtte børn i at skabe tætte kontakter og venskaber samt indgå i fællesskaber på tværs af udviklingsmæssige og aldersmæssige skel
- Være særlig opmærksom på udsatte og udviklingstruede børn
- Forebygge udvikling af ekskluderende børnemiljø
- Arbejde ud fra en anerkendende **tilgang**, der i sprog og handling virker befordrende for børns selvværd, lyst til og mulighed for at indgå i forpligtende fællesskaber
- Udvikle pædagogiske metoder til at håndtere de særlige behov, børn kan have
- Samarbejde tværfagligt for at sikre børn inklusion

Demokratisk dannelse

I fritidsinstitutionen skal alle børn opleve medbestemmelse og medansvar på eget liv og hverdagen i institutionen.

Demokratisk dannelse er kendetegnet ved, at børn selvstændigt foretager aktive til- og fravalg og udvikler bevidsthed omkring deres eget ansvar og det sociale fællesskabs betydning. Herunder skal børnenes frie valg af sprog støttes, så længe det sker under hensynstagen til fællesskabet.

Det er vigtigt, at alle børnene gennem dialog inddrages i planlægningen af de pædagogisk tilrettelagte aktiviteter, så de oplever at have indflydelse på deres eget liv. Gennem inddragelsen skal børnene lære de demokratiske spilleregler at kende og udvikle kompetencer til selvstændigt at bidrage til beslutningsprocesser. Disse kompetencer skal desuden give børnene handlemuligheder til indbyrdes at håndtere beslutningsprocesser og konflikter.

Børn skal opnå kendskab til balancen mellem demokratiets dynamik og beslutningernes forpligtende karakter for fællesskabet. Det vil sige, at børnene skal opnå forståelse af, dels hvornår de har mulighed for indflydelse, og dels hvornår beslutninger er endelige og ikke længere til debat. Det er derfor vigtigt, at medarbejdergruppen gennemdiskuterer og afklarer, hvorfor og hvordan de ønsker at udvikle børnenes medbestemmelse.

For at børnene føler sig trygge ved at deltage i beslutningsprocesserne er det vigtigt, at de kender deres rettigheder, pligter og ansvar. Fritidsinstitutionen skal sørge for rammerne omkring inddragelsen af børnene er tydelige og præget af gensidig respekt og tillid.

Fritidsinstitutionen skal være opmærksom på, at de voksne er rollemodeller for børnene, hvorfor det demokratiske sindelag også bør være synligt i voksnes indbyrdes kommunikation.

Det betyder, at fritidsinstitutionen skal

- Anerkende og lytte til børns holdninger
- Hjælpe børnene til at perspektivere holdninger og udvikle tolerance for andre synspunkter
- Føre dialog med og inddrage børn i beslutningsprocesser ved at bruge et sprog, børnene forstår
- Tildele børn medansvar, der stemmer overens med deres udvikling og kompetencer
- Definere faste og tydelige rammer for børns muligheder for indflydelse
- Støtte børn i udviklingen af demokratiske kompetencer, herunder være særlig opmærksom på de stille piger og drenge

Sammenhæng i barnets liv

Fritidsinstitutionen skal være med til at sikre, at børn oplever sammenhæng mellem deres livs forskellige arenaer – både i dagligdagen og i et fremtidsperspektiv.

For at sikre sammenhæng i barnets liv skal fritidsinstitutionen opnå så stort et kendskab til det enkelte barns forskellige arenaer som muligt. Det gælder barnets hjem, skole, fritidsinteresser, lokalmiljø, kultur mv. En vigtig pointe er, at det er gennem kendskabet til og forståelsen af barnets forskellige arenaer, at fritidsinstitutionen i samarbejde med de øvrige aktører i barnets liv kan bidrage til styrkelse af sammenhængen.

Det tværfaglige samarbejde er på den måde en vigtig faktor for sikringen af, at det enkelte barn oplever overgange som sammenhængende, hvilket der blandt andet arbejdes med i samtænkning. Samarbejdet skal befordre barnets alsidige udvikling og læring og sikre, at barnet trives og får succesoplevelser, der giver selvværd og kompetencer, som kan bruges videre i livet. Derudover skal samarbejdet sikre et nuanceret syn på barnet, der giver samarbejdspartnerne en helhedsforståelse af barnet.

Fritidsinstitutionen skal være opmærksom på fire forskellige former for overgange:

- 1) Overgangen fra børnehave/hjem til fritidsinstitution,
- 2) Den daglige overgang mellem skole og fritidsinstitution
- 3) Overgangen i forbindelse med ophør i fritidsinstitutionen og
- 4) Overgange mellem specialtilbud og fritidsinstitution.

I forhold til de forskellige overgange skal fritidsinstitutionen være særlig opmærksom på to former for overgange, nemlig fra skole og specialtilbud, idet disse overgange dagligt influerer på barnets liv.

Vidensoverdragelse i forbindelse med overgange kræver forældres samtykke.

Børne- og Ungdomsforvaltningen skal sikre rammerne for samarbejdet mellem tilbuddene.

Det betyder, at fritidsinstitutionen skal

- Sikre sig forældrenes samtykke til samarbejdet mellem børns forskellige arenaer
- Inddrage forældre i fokus på børns overgange
- Bidrage med fagligt kendskab til børn i samarbejdet med andre fagpersoner om overgange
- Støtte barnet i håndteringen af overgange og brud i hverdagen
- Bidrage til at skabe sammenhænge i børns liv, der udvikler alsidige kompetencer
- Sikre børn forudsigelighed i hverdagen og en passende portion uforudsigelighed
- Sikre at børns hverdag rummer udfordringer og aktiviteter, der giver selvværd og opdagelse af eksisterende og udvikling af nye kompetencer

Barnets sundhed og trivsel i hverdagen

Trivsel i fritidsinstitutionen er karakteriseret ved, at børn føler sig trygge, har troen på sig selv og tillid til omgivelserne. For at sikre et børnemiljø med disse karakteristika, er det vigtigt, at børn i fritidsinstitutionen mødes af og møder hinanden med omsorg, empati og anerkendelse.

Fritidsinstitutionen skal danne rammen for et åbent og omsorgsfuldt miljø, der kan fungere som en tryk, kreativ og æstetisk inspirerende daglig base for barnet udenfor hjemmets rammer. Denne base skal medvirke til, at børnene opnår et personligt tilhørsforhold til fritidsinstitutionen og dermed til det fællesskab, som børnene indgår i.

En god trivsel er nært forbundet med den måde, hvorpå børn ser sig selv og hinanden. I de år børnene går i fritidsinstitution er det særligt de begyndende venskaber og relationerne mellem børnene iøvrigt, der har betydning for, hvilke normer, hvilken adfærd og hvilket syn på sig selv og andre, børnene danner. Det er i relationerne mellem børnene, at der er mulighed for at påvirke dem til en hensigtsmæssig adfærd og sund livsstil.

Relationerne i fritidsinstitutionens børnemiljø kan danne rammen om sundhedsfremmende indsatser og konkret forebyggelse af mistrivsel. Det er vigtigt, at medarbejderne er gode rollemodeller i forhold til hensigtsmæssig adfærd og sunde levevaner, og fritidsinstitutionen har en overordnet fælles holdning til nedenstående emner, samt hvordan der arbejdes med dem.

Leg

Fritidsinstitutionen skal sikre, at børnene tilbydes stimulerende rum for leg. Legen har stor betydning for børns trivsel, fordi det er i legen, at børnene forholder sig udforskende, søgende og skabende overfor deres omgivelser og skaber relationer til andre børn. Børn lærer sociale og kulturelle spilleregler at kende gennem legen, hvilket er vigtigt for barnets muligheder for at udvikle selvbestemmelse og integritet. Derfor er det vigtigt, at børnene får tid og rum til legen. Gennem iagttagelser af børns leg kan det pædagogiske personale opnå stor indsigt i børns trivsel, kompetencer og behov. Legen er på den måde et tegn på børns trivsel og udvikling og bør anvendes som et pædagogisk redskab i institutionen.

Bevægelse

Børnene skal støttes og udfordres til at opnå en glæde ved kropslige aktiviteter, som de kan videreføre i deres voksenliv. Kendskab til egen krop og beherskelse af bevægelser øger barnets muligheder for at tilegne sig nye færdigheder og styrker selvtilliden. Her spiller børnenes leg en vigtig rolle. Desuden bygger mange aktiviteter på samarbejde, hvorved sociale relationer opbygges.

Æstetiske og kulturelle udtryksformer

Fritidsinstitutionen skal være opmærksom på den betydning æstetiske og kulturelle udtryksformer har for børns trivsel, udvikling og dannelse. Æstetiske og kulturelle udtryksformers store betydning hænger sammen med, at de udgør væsentlige måder at kommunikere omkring abstrakte begreber – både for børn og voksne. Det er gennem de æstetiske og kulturelle udtryk, at børn har mulighed for at formulere og afkode sanselige og symbolske udtryk. Det er derfor vigtigt, at det pædagogiske personale støtter børnene i tilegnelsen af kommunikative færdigheder, så børnene lærer at tolke og blive bevidste om, at der kan gemme sig andet end dét, de umiddelbart kan genkende

med deres blotte øje og kropslige erfaringer. Det er vigtigt, at medarbejderne inddrager børnene og deres forældre i udviklingen af børns egne og institutionens æstetiske og kulturelle udtryksformer.

Der bør **desuden** etableres en fælles forståelse i fritidsinstitutionen af, hvordan rummene indrettes, ser ud, holdes rene, kan bruges og er rare at opholde sig i.

Kost

Fritidsinstitutionen skal være opmærksom på børnenes spisevaner. Der kan være mange grunde til, at børn bliver overvægtige eller undervægtige. Både over- og undervægt kan have stor betydning for barnets psykiske og fysiske udvikling. Samtidig er det nødvendigt at tage det fornødne hensyn til de enkelte børns religiøse og kulturelle begrundede spisevaner.

Konflikthåndtering

Konflikter mellem børn er ikke per definition negative. Konflikter rummer også kimen til individuel udvikling og nye sociale relationer. Fritidsinstitutionens opgave er i den forbindelse at sikre, at børnene tilegner sig redskaber til at håndtere konflikter på en hensigtsmæssig måde.

Konflikter og interesseforskelle må ikke udvikle sig til mobning, og det er en pædagogisk opgave at sikre, at mobning ikke finder sted i fritidsinstitutionen. Med mobning tænkes både på verbale og fysiske overfald mellem børn og på børn, som bliver systematisk ekskluderet. Anti-mobningstiltag skal ses i sammenhæng med fritidsinstitutionens øvrige trivselstiltag, der tilsammen er med til at skabe tryghed, tillid og selvværd.

Det er fritidsinstitutionens opgave at støtte børn i deres tilegnelse af redskaber til og erfaringer med at håndtere konflikter hensigtsmæssigt, fremadrettet, konstruktivt og inden for almindelige spilleregler og demokratiske forholdemåder.

Det betyder, at fritidsinstitutionen skal

- Skabe rammer, så børn kan færdes i et trygt, sundt, positivt og inspirerende miljø
- Møde barnet med omsorg, empati og anerkendelse
- Udarbejde en handlingsplan for børnemiljøet, hvor børneperspektivet og forældres oplevelser inddrages
- Skabe tid og rum til børns leg og understøtte, stimulere og inspirere den
- Tilrettelægge fysiske aktiviteter, der bidrager til børnenes glæde ved fysisk udfoldelse
- Udarbejde en handleplan for forebyggelse af mobning og støtte børn i tilegnelsen af redskaber til at håndtere konflikter
- Udvikle gode spisevaner og en sund madkultur
- Udarbejde en sorg- og krisepolitik med udgangspunkt i "Sorg og Kriseplaner for skoler og institutioner i Københavns Kommune"

Barnets alsidige udvikling

Fritidsinstitutionen skal være et sted, hvor børn får mange forskellige muligheder for at udvikle sig fysisk, personligt, sprogligt og socialt.

Børns alsidige udvikling skal understøttes og udfordres gennem en anerkendende tilgang, der tager udgangspunkt i det enkelte barns nærmeste udviklingszone. Børnenes alsidige udvikling sker i mange forskellige sammenhænge og det enkelte barn har sin særegne måde at tilegne sig nye kompetencer på. Derfor er det vigtigt, at fritidsinstitutionen giver børn forskellige muligheder for udfoldelse af kreativitet, fantasi, fordybelse og koncentration.

Ligeså alsidig som leg kan være, ligeså vigtig er den for børns alsidige udvikling. Gennem legen udvikler børnene fysiske, personlige, sproglige og sociale kompetencer. Det hænger sammen med, at det legende barn opnår en forståelse af sig selv i relation til andre og herigennem udvikler kompetencer til at kommunikere, samarbejde og dele viden med andre.

Med udgangspunkt i det enkelte barns kompetencer skal medarbejderne støtte, motivere, inspirere og udfordre barnets nysgerrighed og lyst til at udvikle nye kompetencer.

Børns sproglige udvikling er afgørende for deres muligheder for at kunne begå sig i fællesskabet og for deres individuelle kompetenceudvikling. Det er derfor vigtigt, at medarbejderne støtter og stimulerer alle børns sproglige færdigheder, så børnene er i stand til at italesætte deres følelser, behov og handlinger.

Børnene skal udvikle sig gennem medarbejdernes planlagte aktiviteter, men også gennem spontane selvbestemte aktiviteter og fri leg. Det er væsentligt, at fritidsinstitutionen opstiller rammer for børnene, hvor børnene både individuelt og i fællesskaber tilegner sig ny viden og nye kompetencer ved at være eksperimenterende, nysgerrige og stille spørgsmål.

Fritidsinstitutionen skal gennem naturoplevelser medvirke til, at børnene får kendskab til de muligheder for leg og oplevelser, der findes i naturen og kendskab til, hvordan børns egne handlinger indvirker på miljøet.

Medarbejderne i fritidsinstitutionen skal være opmærksomme på, at de er rollemodeller for børnenes kompetenceudvikling, da børn ofte kopierer de voksnes adfærd. Det indebærer, at medarbejderne skal forholde sig åbne, nysgerrige og eksperimenterende overfor nye og ukendte udfordringer.

Det betyder, at fritidsinstitutionen skal

- Sikre rammer for planlagte, spontane og alsidige udviklingsmuligheder for børn
- Med en anerkendende **tilgang** tage udgangspunkt i det enkelte barns nærmeste udviklingszone og understøtte, motivere, stimulere og udfordre barnets kompetenceudvikling
- Sikre børns almene sproglige færdigheder
- Gennem naturoplevelser give børn kendskab til naturen og børns egen indvirken på miljøet
- Skabe tid og rum for børns fordybelse og koncentration, herunder børns mulighed for lektielæsning
- Skabe udfoldelsesmuligheder for børns kreativitet og fantasi

Samarbejdet med forældrene

Forældre har hovedansvaret for deres barns trivsel, opdragelse og udvikling, samt en unik indsigt i deres eget barns liv. Fritidsinstitutionen har hovedansvaret for et godt forældresamarbejde.

Netop forældrenes viden om deres børn gør dem til fritidsinstitutionens vigtigste samarbejdspartner. Partnerskabet indebærer, at fritidsinstitutionen og forældrene samarbejder og har et fælles ansvar for børnenes udvikling.

Forældresamarbejdet består dels i arbejdet i forældrebestyrelsen/skolebestyrelsen/**forældreråd** og dels i det daglige samarbejde mellem medarbejderne og det enkelte barns forældre. De forældre, der sidder i bestyrelser og **råd**, vælges af og blandt forældrene.

Når børnene oplever, at deres forældre deltager aktivt i deres hverdag, giver det en opfattelse af sammenhæng og helhed, hvor de hjemlige oplevelser kan kædes sammen med oplevelserne i institutionen. Derfor er det vigtigt, at medarbejderne er opmærksomme på, at deres daglige dialog med forældrene er med til at danne sammenhæng i børnenes hverdag.

Da forældrene har mulighed for at få indflydelse på de pædagogiske principper i fritidsinstitutionen, har forældrene også et medansvar for institutionens liv og udvikling.

Det betyder, at fritidsinstitutionen skal

- Inddrage bestyrelse/**råd** og øvrige forældre aktivt i en positiv dialog om institutionens pædagogik og virke
- Løbende udvikle og styrke forældresamarbejdet
- Sikre formidlingen til forældrene om det enkelte barns trivsel og udvikling, dagligt og generelt
- Samarbejde med forældrene om børnemiljøvurderingen
- Inddrage forældre i det enkelte barns hverdag i fritidsinstitutionen med henblik på sammenhængende overgange for barnet
- Bruge tolkning i forældresamarbejdet, hvis der er behov for det

Fritidspædagogisk udvikling og kvalitet

Fritidspædagogikken spiller en væsentlig selvstændig rolle for børns udvikling, dannelse og læring. Samtidig supplerer den sociale og anerkendende tilgang, med fokus på livsglæde, udvikling og legende læring, børnenes udvikling i andre arenaer.

Fritidsinstitutionen skal løbende sætte fokus på den faglige udvikling, så medarbejdernes faglige kompetencer matcher børnenes behov og det omgivende samfunds forventninger. Særligt vigtigt er det at få udviklet og defineret en offensiv og innovativ tilgang til fagligheden, så det faglige arbejde med børnene er præget af, at fritidsinstitutionen er på forkant med børnenes udvikling og kan forebygge mistro og uhensigtsmæssig adfærd.

Det indebærer, at fritidsinstitutionen er opsøgende og eksperimenterende i forhold til ny faglig viden. Det kan understøttes af netværksdannelse, intern faglig sparring og formidling, samt gennem tværfagligt og tværsektorielt samarbejde og dialog.

Det er vigtigt, at fritidsinstitutionen er velorienteret om lokale og nationale forhold, der har eller kan få betydning for fritidspædagogikken og børnenes trivsel og udvikling. Det betyder, at den faglige kultur i fritidsinstitutionen er kendetegnet ved at være reflekterende.

Udviklingen af den fritidspædagogiske faglighed og kvalitet skal understøttes af et øget fokus på ledelse og arbejdsmiljø, der sikrer rekruttering og fastholdelse af kvalificeret og kompetent pædagogisk personale.

Det betyder, at fritidsinstitutionen skal

- Skabe rammer for faglig refleksion og innovation
- Kortlægge institutionens kompetenceprofil og sikre at den matcher børnenes behov
- Sikre medarbejdernes løbende kompetenceudvikling
- Skabe muligheder for netværk, faglig sparring og formidling
- Være opsøgende i forhold til ny faglig viden, der har betydning for fritidspædagogikken
- Være opsøgende i forhold til lokale og nationale forhold, der har betydning for børns trivsel og udvikling
- Prioritere ledelsesudvikling

Børn og medier

Børn i dag lever deres liv i endnu flere forskellige fora end tidligere generationer. Samtidig er medierne i stadig højere grad nærværende ligegyldigt, hvor man befinder sig. Mediekommunikationen foregår gennem reklamer, radio, bøger, blade, TV, internet, computerspil, SMS'er, mails osv. med børnene som ivrige aktører, der på eksperimenterende og legende vis udforsker nye verdener og muligheder.

Den øgede medieanvendelse giver børn muligheder for at kommunikere med og deltage i mange forskelligartede relationer og samværsformer og muligheder for at tilegne sig øgede kommunikative kompetencer til at begå sig i en verden, der betjener sig af mediekommunikation.

Medierne bruges aktivt af børn i fritidsinstitutioner og i fritiden sammen med andre børn, uden der nødvendigvis er voksne, der er bekendte med eller deltager i, hvad børnene foretager sig. Det gør det desto mere nødvendigt, at børn fra en tidlig alder udvikler en grad af kritisk tilgang til medierne og det stiller høje krav til børns skelnen mellem fakta og fiktion. Børnene skal eksempelvis være i stand til at kunne indleve sig i kammeraters oplevelse af, hvad det betyder at få en SMS, der ikke kun er positiv. Og ikke mindst skal børnene vide noget om, hvilke oplysninger de kan videregive på internettet.

Fritidsinstitutionen skal derfor være opmærksom på børnenes håndtering og tilgang til medierne og støtte dem i at udvikle en kritisk og hensigtsmæssig tilgang og brug heraf. Den fritidspædagogiske udfordring består i at rumme børnenes mediekultur – en kultur, der ofte kan synes fremmed og vanskelig at forholde sig til. Derfor er det særlig vigtigt, at det pædagogiske personale fører dialog med børnene om anvendelsen af medierne, for herigennem – sammen med børnene – at skabe rammerne for mediehåndteringen i institutionen.

Det betyder, at fritidsinstitutionen skal

- Inddrage børnene i dialog om anvendelsen af medier, eksempelvis hvilke sms'er er rare / ikke rare at få, eller hvilke oplysninger kan man videregive
- Efterleve de aldersbegrænsninger der står nævnt på de forskellige medieprodukter
- Vide, hvad computeren i institutionen bruges til, hvilke sider besøges på internettet og hvilke spil, der spilles